

Najnovija dešavanja u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava u oblasti slobode izražavanja

Sloboda izražavanja i sloboda medija

<http://horizontal-facility-eu.coe.int>
<https://www.coe.int/en/web/freedom-expression>

Finansirano
od strane Evropske
unije i Saveta Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Saveta Evrope

Bilten br. 5
Najnovija dešavanja u praksi
Evropskog suda za ljudska prava u
oblasti slobode izražavanja

Autor: Peter Noorlander.
Urednica verzije na srpskom jeziku:
Milica Novaković

Bilten je pripremljen u okviru zajedničkog programa Evropske unije i Saveta Evrope „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku 2019–2022” i projekta „Sloboda izražavanja i sloboda medija u Jugoistočnoj Evropi (JUFREX)”. Izraženi stavovi su odgovornost autora i ni u kom slučaju ne odražavaju zvanično mišljenje bilo koje strane.

Dozvoljena je reprodukcija izvoda (do 500 reči), osim za komercijalne svrhe, pod uslovom da je očuvan integritet teksta, da se izvod ne koristi izvan konteksta, da ne daje nepotpune informacije niti na neki drugi način dovodi čitaoca na pogrešne zaključke o njegovoj prirodi, obimu ili sadržaju teksta. Izvor teksta je uvek obavezno navesti na sledeći način “© Savet Evrope, 2022”. Sve druge zahteve za reprodukciju/prevod dela i celog teksta, treba uputiti na Direktorat za komunikacije, Savet Evrope (F-67075 Strasbourg Cedex ili na publishing@coe.int).

Svu ostalu korespondenciju koja se odnosi na ovu publikaciju treba uputiti na adresu: *Odeljenje za informaciono društvo*
Generalni direktorat za ljudska prava i vladavinu prava, Savet Evrope, Avenue de l’Europe F-67075 Strasbourg Cedex, Francuska, Tel. +33 (0)3 88 41 20 00 23, E-mail: Horizontal.Facility@coe.int.

© Savet Evrope, decembar 2022.
Sva prava zadržana.

Licencirano Evropskoj uniji pod uslovima.

Ovaj dokument je izrađen uz finansijsku podršku Evropske unije i Saveta Evrope. Mišljenja izražena u ovom dokumentu predstavljaju odgovornost autora i ni u kom slučaju ne predstavljaju nužno zvanični stav Evropske unije ili Saveta Evrope.

Sadržaj

UVOD	5
PREGLED NAJVAŽNIJIH PREDMETA U OBLASTI SLOBODE IZRAŽAVANJA	7
Šeks protiv Hrvatske, presuda od 3. februara 2022, predstavka br. 39325/20	7
<i>Mediengruppe Österreich Gmbh protiv Austrije</i> , presuda od 26. aprila 2022, predstavka br. 37713/18	8
<i>Mesić protiv Hrvatske</i> , presuda od 5. maja 2022, predstavka br. 19362/18	10
<i>Oganezova protiv Jermenije</i> , presuda od 17. maja 2021, predstavka br. 71367/12	11
<i>Žurek protiv Poljske</i> , presuda od 16. juna 2022, predstavka br. 39650/18	13
<i>Drousiotis protiv Kipra</i> , presuda od 5. jula 2022, predstavka br. 42315/15	15
<i>Taghiyeva protiv Azerbejdžana</i> , presuda od 7. jula 2022, predstavka br. 72611/14	16
DETALJNA ANALIZA ODABRANIH PREDMETA	18
<i>OOO Memo protiv Rusije</i> , presuda od 15. marta 2022, predstavka br. 2840/10	18
<i>NIT S. R. L. protiv Moldavije</i> , presuda od 5. aprila 2022, predstavka br. 28470/12	19

Uvod

Ovaj Bilten je pripremljen u okviru zajedničke inicijative Evropske unije i Saveta Evrope „*Horizontal Facility* za Zapadni Balkan i Tursku 2019–2022” i projekta „**Sloboda izražavanja i sloboda medija u Jugoistočnoj Evropi (JUFREX)**”.

Da bismo nastavili saradnju sa stručnjacima u oblasti prava i kako bismo doprineli daljem unapređenju znanja u oblasti slobode izražavanja i slobode medija, pripremili smo ovaj Bilten kao dodatno sredstvo za razmenu informacija o novim tendencijama i dešavanjima u praksi Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP, Sud).

Bilten br. 1 pokriva period april 2019 – jul 2020. godine, Bilten br. 2 period avgust 2020 – januar 2021, Bilten br. 3 pokriva period od februara do jula 2021. godine, a Bilten br. 4 pokriva period jula 2021. do januara 2022. godine. U ovom biltenu, Bilten br. 5, predstavljene su neke od relevantnih presuda koje su donešene od februara do jula 2022. godine.

U periodu od februara do jula 2022. godine Evropski sud za ljudska prava (u daljem tekstu: Sud ili ESLJP) izrekao je 39 presuda o meritumu i doneo 14 odluka o prihvatljivosti u predmetima koji se tiču slobode izražavanja.¹ Ovi predmeti odnosili su se na širok spektar pitanja, od pravila emitovanja do bezbednosti novinara.

Većina predstavlki podneta je na osnovu člana 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: Konvencija ili EKLJP) koji štiti pravo na slobodu izražavanja, ali su se u nekim predmetima podnosioci predstavke pozivali na različite odredbe, što ilustruje preklapanje ili međusobnu povezanost slobode izražavanja sa drugim pravima. Pet predmeta odnosilo se na član 8, koji štiti pravo na poštovanje privatnog života (na koji su se pozivali podnosioci predstavki koji su se žalili na medije zbog klevete ili narušavanja privatnosti); presude u tri predmeta donete su na osnovu člana 11, kojim se štiti pravo na okupljanje (ovi predmeti prvenstveno su se odnosili na pravo na izražavanje demonstranata); presuda u jednom predmetu doneta je na osnovu člana 9, koji štiti slobodu veroispovesti (predmet se odnosio na pravo na versko izražavanje). Presuda u predmetu koji se odnosio na bezbednost novinara doneta je na osnovu člana 2, koji štiti pravo na život, dok je presuda u predmetu govora mržnje doneta na osnovu člana 3, kojim se garantuje zaštita od nečovečnog i ponižavajućeg postupanja.

Prva od dve glavne presude odabrane za detaljnu analizu u ovom biltenu, [OOO Memo protiv Rusije](#), tiče se pitanja da li javni organ može da podnese tužbu zbog klevete protiv medijske kuće koja ga kritikuje. Sud se u svojoj presudi bavi pitanjem da li zaštita ugleda javnih organa predstavlja legitiman cilj koji opravdava ograničavanje slobode izražavanja i dotiče se pitanja takozvanih SLAPP predmeta (skraćeni-

1 U sistemu Evropskog suda za ljudska prava predmeti moraju proći fazu razmatranja prihvatljivosti. U nekim slučajevima Sud u ovoj fazi donosi posebnu odluku o tome da li je predstavka blagovremena, da li je očigledno neosnovana (što znači da ne postoji nikakav osnov za njeno podnošenje) ili da li predstavku treba odbaciti po nekom drugom osnovu (na primer, predmeti govora mržnje mogu biti odbačeni zbog „zloupotrebe prava” iz člana 17 Konvencije). Pored ovih donetih presuda i odluka o prihvatljivosti, 19 predmeta izbrisano je sa liste predstavlki pošto je postignuto prijateljsko poravnanje ili je podnosilac predstavke prekinuo komunikaciju sa sudom.

ca za 'strateške tužbe protiv učešća javnosti' – engl. Strategic Lawsuits Against Public Participation). U drugom predmetu koji je detaljno analiziran, [NIT protiv Moldavije](#), Sud se bavi važnim pitanjem da li se emiteru, koji je više puta prekršio uslov političke nepristrasnosti, može oduzeti dozvola i, ako može, koje proceduralne garancije su neophodne.

U ovom biltenu dat je i kratak pregled šest predmeta koji se odnose na niz drugih pitanja: pristup informacijama, takozvano 'pravo na zaborav', što je nova oblast u praksi Suda; kleveta koju je počinio predsednik države; zaštita od govora mržnje; sloboda izražavanja sudija i njihovo pravo da komentarišu pitanja od javnog interesa; srazmernost odštete u predmetima klevete; i bezbednost novinara.

U 21 od 29 presuda izrečenih na osnovu člana 10, kao i u tri od četiri izrečene prema članu 8, Sud je utvrdio kršenje Konvencije. Takođe, Sud je utvrdio je da je došlo do kršenja i u predmetima koji su pokrenuti na osnovu člana 2 i 3, koji se tiču prava na život i zabrane nečovečnog i ponižavajućeg postupanja. Poslednji predmet tiče se zaštite od govora mržnje i u njemu se naglašava značaj obaveze države da preduzme efikasne korake s ciljem zaštite građana od govora mržnje po svim osnovima, uključujući seksualnu orijentaciju, istovremeno štiteći slobodu izražavanja. Kontinuirano visoka stopa utvrđenog kršenja Konvencije u predmetima u kojima se odlučuje o meritumu ukazuje na to da nacionalne prakse u mnogim oblastima prava još uvek nisu usklađene sa zahtevima Evropskog suda za ljudska prava.

Veliko veće Suda, koje razmatra predmete u kojima se pokreću ozbiljna pitanja u vezi sa tumačenjem Konvencije, odbilo je zahtev za upućivanje u predmetu [Vedat Şorli protiv Turske](#), analiziran u Biltenu br. 4, u kome je Drugo odeljenje Suda zaključilo da tužena država treba da ukine krivičnopravnu odredbu kojom se propisuje posebna zaštita ugleda šefa države, što znači da je presuda Drugog odeljenja u tom predmetu sada pravnosnažna. U periodu od februara do jula Veliko veće održalo je ročišta u još nekoliko predmeta koji se tiču slobode izražavanja:

- [Hurbain protiv Belgije](#) (presuda od 22. juna 2021, predstavka br. 57292/16; zahtev za upućivanje predmeta prihvaćen [11. oktobra 2021](#)), u vezi sa takozvanim 'pravom na zaborav';
- [Sanchez protiv Francuske](#) (presuda od 2. septembra 2021, predstavka br. 45581/15; zahtev za upućivanje predmeta prihvaćen [17. januara 2022](#)), u vezi sa odgovornošću političara za sadržaj koji na njegovoj Fejsbuk stranici objavi neko drugi;
- [Macatè protiv Litvanije](#) (predstavka br. 61435/19, ustupljena Velikom veću [31. avgusta 2021](#)), u vezi sa pritužbom autorke da je jedna od njenih dečijih knjiga sa LGBTIQ bajkama proglašena potencijalno štetnom za decu; i
- [Halet protiv Luksemburga](#) (presuda od 11. maja 2021, predstavka br. 21884/18, zahtev za upućivanje predmeta prihvaćen [21. septembra 2021](#)), u vezi sa krivičnom presudom donetom protiv uzbuñjivača.

To znači da je trenutno, uz klimatske promene i niz predmeta koji se tiču rata u Ukrajini, pravo na slobodu izražavanja jedna od glavnih kategorija predmeta pred Velikim većem.

Pregled najvažnijih predmeta u oblasti slobode izražavanja

Šeks protiv Hrvatske, presuda od 3. februara 2022, predstavka br. 39325/20

Činjenično stanje

Podnosilac predstavke, penzionisani političar koji je obavljao nekoliko visokih političkih funkcija, uključujući i onu potpredsednika Vlade, podneo je Hrvatskom državnom arhivu zahtev za uvid u zbirku dokumenata iz predsedničke arhive radi knjige koju piše o osnivanju Države Hrvatske. Dokumenti su nosili oznaku „Državna tajna – strogo poverljivo“, pa je Državni arhiv zatražio od Kancelarije predsednika da odluči o zahtevu. Kancelarija predsednika je potom zatražila mišljenje Kancelarije za nacionalnu bezbednost, koja je upozorila da bi objavljivanje nekih od dokumenata ugrozilo nezavisnost, celovitost i nacionalnu bezbednost Republike Hrvatske i njene međunarodne odnose. Kancelarija predsednika je nakon toga skinula oznaku poverljivosti sa trideset i jednog od traženih dokumenata, ali je odbila da to uradi sa preostalih dvadeset pet dokumenata, uključujući zapisnike sa određenih sastanaka Saveta za odbranu i nacionalnu bezbednost, kao i zapisnike sa sastanaka između tadašnjeg predsednika Hrvatske i visokih stranih zvaničnika. Podnosilac predstavke podneo je žalbu Povereniku za informisanje koji je lično izvršio uvid u predmetne dokumente i potom odbio žalbu. Dalje žalbe sudu, uključujući Ustavni sud, bile su neuspešne.

Podnosilac predstavke se žalio Evropskom sudu za ljudska prava na povredu prava na slobodu izražavanja.

Objasnjeno Suda

Sud je prvo razmatrao da li predstavka spada u delokrug člana 10 i ponovio da član 10 ne garantuje pojedincu pravo pristupa informacijama koje su u posedu javnih organa niti obavezuje državu da te informacije pruži, ali da to pravo ili obaveza može da nastane ako je pristup informacijama od ključnog značaja za ostvarivanje prava na slobodu izražavanja (vidi [Magyar Helsinki Bizottság protiv Mađarske \[Vv\]](#), predstavka br. 18030/11, 8. novembar 2016, stav 156). Ključni kriterijumi pri odlučivanju o ovom pitanju su: (a) svrha zahteva za [pristup] informacijama; (b) priroda traženih informacija; (c) uloga podnosioca zahteva; i (d) da li su informacije spremne i dostupne. Sud je utvrdio da su svi ovi kriterijumi bili ispunjeni: podnosilac je podneo zahtev za uvid u poverljive dokumente kako bi dobijene informacije iskoristio za pisanje knjige; informacije su se odnosile na pitanja od javnog interesa; podnosilac predstavke je istraživao pitanje od javnog interesa i pisao o njemu; tražena evidencija bila je spremna i dostupna, što znači da njegov zahtev spada u delokrug člana 10.

Sud je odbio i prethodni prigovor države, u skladu sa članom 35, stav 3(b) Konvencije, da podnosilac predstavke nije pretrpeo značajnije oštećenje pošto je država odobrila uvid u 31 od 56 poverljivih dokumenata i podnosilac je mogao da napiše knjigu. Sud je uzeo u obzir tvrdnju podnosioca predstavke da je ovo uskraćivanje pristupa [informacijama] dovelo do kašnjenja i da je zbog toga morao da sprovede dodatna istraživanja, da je njegovo objavljeno delo nepotpuno i da je na-

meravao da ga ažurira ako mu uvid u poverljive dokumente ikada bude odobren. Štaviše, Sud je smatrao da ovaj predmet pokreće važna načelna pitanja i da ne bi trebalo da bude odbačen na osnovu navodne tvrdnje da podnosilac nije pretrpeo značajnije oštećenje.

Kada je u pitanju meritum predmeta, Sud je istakao da se zahtev odnosio na poverljive informacije u vezi sa osetljivim periodom novije istorije Hrvatske i istakao da je nacionalna bezbednost koncept koji se razvija i zavisi od konteksta, te da državama treba dati široko polje slobodne procene o tome šta predstavlja rizik za nacionalnu bezbednost u njihovoj državi u određenom trenutku. Istovremeno, Sud je naglasio da koncepte „nacionalne bezbednosti“ i „javne bezbednosti“ treba tumačiti restriktivno i primenjivati samo tamo gde se pokazalo da je to zaista neophodno. Sud je takođe istakao da su koncepti zakonitosti i vladavine prava u demokratskom društvu ključni pri donošenju odluka o takvim pitanjima, te da pravičnost postupka i proceduralne garancije date podnosiocu predstavke predstavljaju činioce koje treba uzeti u obzir.

Sud je istakao da ništa u spisu predmeta ne ukazuje na to da nadležni organi nisu izvršili analizu proporcionalnosti. Zahtev podnosioca predstavke pažljivo je procenilo pet različitih državnih organa, od kojih su najmanje dva direktno izvršila uvid u tražene dokumente. Sud je nadalje naglasio da je odluka Kancelarije predsednika, koji je odbio da skine oznaku poverljivosti sa nekih dokumenata, bila zasnovana na mišljenju stručnog organa za pitanja nacionalne bezbednosti koje su na kraju potvrdili i Poverenik za informisanje, Visoki upravni sud i Ustavni sud, što je u skladu sa obaveznim proceduralnim garancijama. Iako se saglasio sa tim da državni organi nisu dali detaljno obrazloženje za odbijanje zahteva za pristup [informacijama], Sud je zaključio da je to razumljivo, pošto bi se time mogla otkriti predmetna pitanja nacionalne bezbednosti. Sud je zaključio da pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja nije povređeno.

Napomena: U praksi Suda ustaljeno je stanovište da sloboda izražavanja podrazumeva pravo na

pristup informacijama koje su u posedu javnih organa ako je to neophodno za ostvarivanje prava na slobodu izražavanja. Istraživač koji piše knjigu, novinar koji piše članak ili nevladina organizacija koja istražuje neki izveštaj može da se osloni na član 10 Konvencije pri traženju pristupa informacijama ako se te informacije odnose na neko pitanje od javnog interesa i ako su lako dostupne. Ono što se u ovoj presudi naglašava jeste činjenica da u slučajevima kada se informacije mogu opravdano uskratiti, na primer zato što bi njihovo objavljivanje ugrozilo nacionalnu bezbednost, davanje detaljnog obrazloženja za odbijanje zahteva za uvid može biti otežano, pa u tim slučajevima proceduralne garancije imaju poseban značaj. Zatraženo je mišljenje stručnih organa, a nakon žalbe poverenica za informisanje lično je izvršila uvid u predmetne dokumente i saglasila se da se uvid u njih ne može da odobri. Iako će podnosilac predstavke verovatno sumnjati da „oni nešto kriju“, u demokratskom društvu zasnovanom na vladavini prava javnost mora imati poverenja u ove proceduralne garancije, naravno pod uslovom da su nezavisne i nepristrasne. Sud nije utvrdio propuste u postupanju domaćih organa.

Mediengruppe Österreich GmbH protiv Austrije, presuda od 26. aprila 2022, predstavka br. 37713/18

Činjenično stanje

Podnosilac predstavke, koji je vlasnik dnevnih novina, objavio je članak o održanom sastanku kandidata na predsedničkim izborima i nemačkog dnevnog lista „Bild“. U članku se navodi da je na tom sastanku kandidatu pokazana fotografija iz 1987. godine na kojoj se vide direktor kandidatove kancelarije i njegov brat na skupu „desničarske scene“. Brata direktora kancelarije u tom članku nazivaju „osuđenim neonacistom“. U članku se navodi da je direktor kancelarije u to vreme bio maloletan, da nije osuđivan niti prijavljivan policiji, te da je smatran za „Mitläufer“ („sledbenika“) tadašnje desničarske scene. Brat direktora kancelarije pokrenuo je po-

stupak protiv novina, tražeći zabranu objavljivanja njegovih fotografija bez njegovog pristanka, i žaleći se što je bio nazivan osuđenim neonacistom ili izrazima sličnog značenja. Tvrdio je da je osuđen 1995. godine, ali da je 1999. pušten na uslovnu slobodu i da se u međuvremenu integrisao u društvo, zasnovao porodicu i zaposlio. Njegov predmet je odbijen na nižim sudovima, ali je Vrhovni sud doneo presudu u njegovu korist i novinama zabranio da „objavljaju fotografije... bez njegovog pristanka ako ga istovremeno u pratećem članku nazivaju neonacistom i/ili koriste izraze istog značenja“.

Podnosioci predstavke žalili su se Evropskom sudu za ljudska prava zbog povrede njihovog prava na slobodu izražavanja.

Obrazloženje Suda

Sud je na samom početku ponovio opšta načela koja se primenjuju u ovakvim predmetima. Neophodno je uspostaviti pravičnu ravnotežu između prava podnosioca predstavke na slobodu izražavanja i slobode javnog informisanja, s jedne strane, i prava pojedinca na poštovanje privatnog života i zaštitu sopstvenog lika, s druge strane. Prema praksi Suda, kriterijumi koje treba primeniti pri uspostavljanju ove ravnoteže su: da li članak doprinosi raspravi od javnog interesa; stepen poznatosti dotične osobe; tema novinskog članka; prethodno ponašanje dotične osobe; sadržaj, oblik i posledice objavljivanja; i, po potrebi, okolnosti u kojima su fotografije snimljene (vidi, između ostalog, [Von Hannover \(br. 2\) protiv Nemačke](#), predstavke br. 40660/08 i 60641/08, 7. februar 2012, stavovi 108–113; i [Axel Springer AG protiv Nemačke](#), predstavka br. 39954/08, 7. februar 2012, stavovi 89–95). U predstavkama podnetim na osnovu člana 10 Sud takođe razmatra način na koji su informacije dobijene i njihovu istinitost, kao i težinu izrečene kazne (pogledati [Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske](#), predstavka br. 40454/07, 10. novembar 2015, stav 93). Sud je takođe naglasio da, kada domaći organi procenjuju ravnotežu između sukobljenih prava, u skladu sa kriterijumima definisanim u praksi Suda, domaći

sudovi moraju imati jake razloge za stavove koji odstupaju od stava Suda.

Primenjujući ove kriterijume na slučaj Sud je prvo utvrdio da je opšti predmet datog članka bio od posebnog javnog značaja u vreme njegovog objavljivanja. Međutim, Sud je istakao da ne postoji direktna veza između predsedničkog kandidata i brata direktora njegove kancelarije, osim činjenice da je direktor kancelarije prisustvovao neonacističkom događaju 1987. godine. Domaći sudovi detaljno su analizirali ovo pitanje i Evropski sud za ljudska prava je zaključio da može da prihvati njihov zaključak da objavljivanje ove fotografije uz nepotpun prateći tekst nije doprinelo debati o izborima.

Sud se dalje osvrnuo na činjenicu da je, iako je brat direktora kancelarije definitivno bio donekle poznat u vreme donošenja presude protiv njega, od tada prošlo dvadeset godina i da nema naznaka da je nakon puštanja na slobodu želeo da bude u centru pažnje. Iako se složio da sudski postupci protiv neonacista predstavljaju važan deo pravosudne istorije u Austriji, Sud je zaključio da se ne može automatski zaključiti da se stepen poznatosti optuženih ne menja tokom vremena. Sud je istakao da se brat direktora kancelarije reintegrirao u društvo nakon puštanja na slobodu i da nije ponovo osuđivan.

U pogledu načina dobijanja informacija i njihove istinitosti, Sud je ocenio da, u slučaju objavljivanja fotografije osuđenog po izlasku iz zatvora, prpratni tekst mora biti potpun i tačan. List je brata direktora kancelarije nazvao osuđenim neonacistom ne navodeći da je reč o presudi iz 1995. godine, niti da posle toga nije bio osuđivan. To znači da se radi o tačnoj, ali nepotpunoj informaciji. Činjenica da je od osuđujuće presude prošlo dvadeset godina je značajan činilac, kao i činjenica da je osuda u međuvremenu izbrisana iz kaznene evidencije. Sud je istakao da postoji poseban interes društva da se lica koja su puštena iz zatvora reintegrišu u društvo nakon odsluženja kazne, kao i opravdan interes tih lica da se nakon određenog vremena činjenica da su osuđivana više ne ističe. Konačno, Sud je utvrdio da je sankcija blaga; nije dosuđena odšteta niti

izrečena novčana kazna. Iz ovih razloga, a uzimajući u obzir slobodu koju države imaju u proceni neophodnosti mešanja u pravo na slobodu izražavanja, Sud je većinom od četiri prema tri glasa odlučio da nije došlo do povrede prava na slobodu izražavanja.

Napomena: Presuda je doneta većinom od četiri prema tri glasa, uz oštro neslaganje sudije Guerre Martins, kojoj su se pridružile sudije Vehabović i Motoc, koja tvrdi da javnost ima pravo da bude upoznata sa neonacističkom prošlošću osobe koja je potencijalno još uvek bliska predsedničkom kandidatu (ona kaže da je „birač koji ima pristup svim relevantnim informacijama u boljoj poziciji i ima veću slobodu da bira između dva ili više kandidata od birača koji nema te informacije“). Njen argument ima veliku moralnu snagu, ali presuda ostaje. Sa pravne tačke gledišta, verovatno je bolje usredsreditise na razlike između ove presude i ključnog predmeta u oblasti „prava na zaborav“ [M. L. i W. W. protiv Nemačke](#) (predstavke br. 60798/10 i 65599/10, 28. juni 2018, analiziran u Biltenu br. 4), u kojem je utvrđeno da osuđeni kriminalci koji traže medijsku pažnju ne mogu da očekuju da njihova kriminalna prošlost bude brzo „zaboravljena“. Nasuprot tome, osoba u ovom predmetu se reintegrirala u društvo, izbegavala da bude u centru pažnje, a osuda je izbrisana iz kaznene evidencije. U interesu društva je da se učiniocima krivičnog dela pruži prilika da budu rehabilitovani.

Mesić protiv Hrvatske, presuda od 5. maja 2022, predstavka br. 19362/18

Činjenično stanje

Podnosiocu predstavke, koji je obavljao dužnost predsednika Republike Hrvatske od 2000. do 2010. godine, naloženo je da advokatu plati odštetu od 6.600 evra za klevetu. Advokat, sa sedištem u Francuskoj, podneo je krivičnu prijavu u Francuskoj protiv 11 hrvatskih državljana, uključujući podnosioca predstavke, zbog pokušaja ubistva njegovog klijenta i iznude. Jedan od optuženih je u hrvatskim medijima spominjan kao šef mafije. Hrvatski mediji su izvešta-

vali povodom te krivične prijave opisujući podnosioca predstavke kao „političkog sponzora osobe koja je naručila ubistvo“. Mediji su kontaktirali advokata, ali je on rekao da po francuskom zakonu ne može da razgovara o detaljima postupka. Predsednik je na konferenciji za novinare negirao da je umešan u ubistvo i rekao da je advokatu koji je podneo tužbu potrebno psihijatrijsko lečenje. Ova izjava objavljena je na službenoj stranici predsednika Hrvatske, kao i u medijima. Advokat je predsednika tužio za klevetu. Hrvatski sudovi su presudili u korist advokata smatrajući da su mu narušeni čast i ugled, kao i profesionalni i moralni kredibilitet, te mu je dosuđena odšteta. Žalbe nisu prihvaćene, pa je podnosilac podneo predstavku Evropskom sudu za ljudska prava zbog povrede njegovog prava na slobodu izražavanja.

Obrazloženje Suda

Sud je prvo zaključio da podnosilac predstavke nije imao nameru samo da uvredi advokata: želeo je da negira ozbiljne optužbe protiv sebe i pokušavao je da prenese informacije ili ideje. Stoga njegova izjava, prema članu 10, spada u domen zaštićenog govora. Sud je takođe zaključio da izjava podnosioca predstavke ima dovoljnu težinu tako da predstavlja mešanje u privatni život advokata pošto je podstakla predrasude o njemu kako u profesionalnim tako i u društvenim krugovima.

Sud je dalje razmatrao da li presuda za klevetu protiv podnosioca predstavke ipak može predstavljati legitimno mešanje u njegovo pravo na slobodu izražavanja, a posebno da li je ona bila „neophodna u demokratskom društvu“ i da li je uspostavljena pravična ravnoteža između slobode izražavanja s jedne i prava na privatni život s druge strane. Sud je istakao da domaći sudovi nisu primenili relevantne kriterijume – da li je dat doprinos raspravi od javnog interesa; poznatost dotične osobe; njeno ranije ponašanje; sadržaj, forma i posledice date izjave; težina izrečene sankcije (kao što je navedeno u predmetu [Axel Springer AG protiv Njemačke](#), predstavka br. 39954/08, 7. februar 2012, stavovi 78–95, [Coudert i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske](#),

predstavka br. 40454/07, 10. novembar 2015, stavovi 82–93) – pa ih je sam primenio. Sud je dodao da je status podnosioca predstavke kao najvišeg državnog zvaničnika, kao i status advokata kao advokata, takođe značajan.

Sud je istakao da advokat nije javna ličnost, da nije davao javne izjave u vezi sa podnosiocem predstavke i da nije svesno ušao u javnu sferu. Stoga se od njega ne može očekivati da toleriše viši stepen kritike od običnog čoveka. Iako je podnosilac imao pravo da se brani od optužbi, otišao je dalje od toga i odlučio da uvredi advokata. Čineći to nije dao nikakav doprinos raspravi o pitanju od javnog interesa i prešao je granice prihvatljive kritike. Sud je utvrdio da je podnosilac predstavke u to vreme bio predsednik države i da su njegove komentare preneli brojni mediji, što je nanelo veću štetu ugledu advokata. Sud je dalje istakao činjenicu da se radi o advokatu, uzeo u obzir slučajevne uznemiravanja, pretnji i napada na advokate u mnogim zemljama i zaključio da izjave poput ove podnosioca predstavke često mogu delovati kao pretnja koja sprečava advokate da obavljaju svoje profesionalne dužnosti. Sud je na kraju uzeo u obzir i činjenicu da advokat, pošto je bio vezan obavezom poverljivosti u sudskom postupku, nije mogao da odgovori na navode podnosioca predstavke. Iz svih ovih razloga presuda za klevetu ne predstavlja kršenje prava podnosioca predstavke na slobodu izražavanja. Sud je utvrdio da je dosuđena odšteta, iako relativno visoka, opravdana u datim okolnostima.

Sud je odvojeno utvrdio da je dužina žalbenog postupka – četiri godine i sedam meseci na dva nivoa nadležnosti – prekomerna i da predstavlja kršenje uslova iz člana 6 Konvencije o suđenju u razumnom roku.

Napomena: Čini se da pojedini političari misle da će se grubim izražavanjem lakše povezati sa biračkim telom, ali to ima svoju cenu: to doprinosi zaoštavanju stavova i, kako Sud ističe, daje legitimnost napadima na advokate i druge koji rade na nepopularnim predmetima, kao što su zastupnici ljudskih prava i nezavisni novinari. Sud ne vidi svrhu u zaštiti takvog govora. Jedan pristup – primenjen u predmetu [Rujak protiv Hrvatske](#), br.

57942/10, odluka od 2. oktobra 2012, čiju je primenu u ovom predmetu država tražila od Suda – jeste da se način izražavanja predsednika uopšte ne tretira kao govor koji spada u domen člana 10 (Sud je u predmetu [Rujak](#) zaključio da „određene vrste govora, poput vulgarnog i nepristojnog govora, nemaju bitnu ulogu u izražavanju ideja“ i utvrdio da je predstavka vojnika osuđenog zbog vređanja nadređenog nedopuštena zbog nespojivosti *ratione materiae* sa Konvencijom). Sud ovde nije išao tako daleko, ali je ipak zaključio da lična uvreda upućena advokatu prelazi granice prihvatljive kritike i ne doprinosi raspravi o pitanju od javnog interesa. Sud ne odobrava besmisleni upotrebu grubog jezika: „uvredljive“ i „šokantne“ izjave su zaštićene – prema predmetu [Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#) – samo kada služe za izražavanje šireg gledišta o nekom pitanju od javnog interesa, a dotična izjava ne prelazi granicu i nije bezrazložno uvredljiva.

[Oganezova protiv Jermenije](#), presuda od 17. maja 2021, predstavka br. 71367/12

Činjenično stanje

Podnositeljka predstavke je poznati borac za prava lezbejki, homoseksualaca, biseksualnih i transrodnih (LGBT) osoba. Često se pojavljivala u medijima, a nakon emitovanja intervjua u kojem je govorila o svom učešću na Paradi ponosa postala je predmet onlajn kampanje mržnje, zastrašivanja i pretnji. Ubrzo nakon toga dogodilo se nekoliko incidenata u kojima su pripadnici krajnje desnice ušli u lokal, čiji je ona suvlasnik, i maltretirali ljude u lokalnu i ispred njega. Potom je podmetnut požar u lokalnu, nakon čega je pokrenuta policijska istraga i podignuta optužnica protiv dvojice pripadnika krajnje desnice. Nakon podmetanja požara u lokalnu se dogodilo još nekoliko incidenata, uključujući ispisivanje homofobnih grafita, iscrtavanje kukastih krstova i drugih desničarskih simbola unutar lokala, te druga okupljanja pripadnika desnice s ciljem zastrašivanja. Osnovana je grupa na Fej-

sbuku pod nazivom „Ne homoseksualizmu“ u kojoj su postavljene slike podnositeljke predstavke i drugih aktivista, kao i više komentara u kojima je izražavana mržnja, uključujući to da podnositeljka predstavke „treba da umre“, „treba da bude spaljena“ i da je „treba spaliti na električnoj stolici“. Snimak podmetnutog požara na Jutjubu izazvao je homofobne komentare i pretnje smrću. Podnositeljka predstavke je podnela zahtev za policijsku zaštitu, koji je odobren, ali samo u trajanju od pet dana. Neki članovi parlamenta i visokopozicionirani političari podržali su napade. Podnositeljka predstavke je nakon toga napustila zemlju i dobila azil u Švedskoj na osnovu progona zbog seksualne orijentacije. Dve osobe proglašenesu krivima za napade, ali im je izrečena samo uslovna kazna, a kasnije su amnestirane. Podnositeljka predstavke se žalila Evropskom sudu za ljudska prava na povrede člana 3, 8 i 14 Konvencije u vezi sa pravom na zaštitu od nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja, pravom na poštovanje privatnog života i pravom na uživanje prava iz Konvencije bez diskriminacije.

Obrazloženje Suda

U ovom pregledu obrađuju se aspekti predmeta koji se odnose na govor mržnje.

Sud je prvo razmatrao da li postupanje prema podnositeljki predstavke prelazi prag iz člana 3, kojim se garantuje pravo na zaštitu od nečovečnog i ponižavajućeg postupanja. Sud je ponovio da se postupanje kojim se neko ponižava ili degradira, bilo u očima drugih ili u očima same žrtve, pokazivanjem nepoštovanja ili ugrožavanjem ljudskog dostojanstva, ili postupanje koje izaziva osećaj straha, teskobe ili inferiornosti koji može pokolebati moral i slomiti fizički otpor osobe, može okarakterisati kao ponižavajuće. Nепrekidna i agresivna homofobna kampanja protiv podnositeljke predstavke, uključujući govor mržnje, prelazi ovaj prag, naročito imajući u vidu opšti negativan stav prema LGBT zajednici u Jermeniji. Tome je dodatno doprinela reakcija policije, koja je zaštitne mera počela da sprovodi više od nedelju dana nakon što ih je podnositeljka predstavke zatražila,

a ukinula ih nakon samo pet dana. Iako je reakcija nadležnih na podmetanje požara bila pravovremena i objektivno brza, policija je zanemarila homofobnu nameru, koja je stajala iza podmetanja požara, i optužnica je podignuta samo za „namerno oštećenje imovine“. Dakle, motiv mržnje koji je stajao iza podmetanja požara je zanemaren, čime je ovaj ključni aspekt krivičnog dela ostao nevidljiv i krivično nerelevantan. Sud je zaključio da je ova kva ravnodušnost prema motivu ravna zvaničnom prihvatanju krivičnih dela učinjenih iz mržnje ili čak prećutnoj podršci.

Sud je bio posebno kritičan prema reakciji organa na kampanju homofobnog govora mržnje i zastrašivanja podnositeljke predstavke nakon podmetanja požara. Maltretiranje podnositeljke na društvenim mrežama uključivalo je i brojne direktne pozive na nasilje, kao i generalno homofobne komentare. Ona je upoznala policiju sa tim, ali oni nisu ništa preduzeli. Sud je istakao da, iako svaki slučaj govora mržnje ne iziskuje pokretanje krivičnog postupka i izricanje krivičnih sankcija, država ipak ima pozitivnu obavezu da preduzme određene mere. Sud je ponovio da napadi u vidu vređanja, ismevanja ili klevetanja određenih grupa stanovništva mogu biti dovoljni da država kao prioritet postavi borbu protiv govora mržnje. Kada govor mržnje dostigne stepen kojim se ugrožava fizički i mentalni integritet osobe, samo efikasni krivičnopravni mehanizmi mogu garantovati odgovarajuću zaštitu i poslužiti kao sredstvo odvraćanja. Sud je utvrdio da komentari mržnje u ovom predmetu predstavljaju otvoreni poziv na nasilje prema podnositeljki predstavke i da je krivičnopravna zaštita bila neophodna. Imajući u vidu prethodna dela nasilja, uključujući podmetanje požara u klubu, kao i naknadne homofobne napade na podnositeljku predstavke, vlasti su morale ozbiljnije da shvate komentare mržnje na društvenim platformama. Umesto toga, skupštinski poslanici i visokopozicionirani političari u svojim izjavama izražavali su netrpeljivost i podržavali napade. U svemu tome, nadležni organi nisu adekvatno reagovali na homofobni govor mržnje usmeren na podnositeljku predstavke. Iz svih navedenih razloga Sud je jednoglasno utvrdio da je došlo do povrede člana 3 u vezi sa članom 14.

Napomena: Ovo je jedan od retkih predmeta u kojima je stepen govora mržnje toliki da spada u domen člana 3 Konvencije, kojim se zabranjuje nečovečno i ponižavajuće postupanje. Prema Sudu, „postupanje kojim se pojedinac ponižava ili degradira, bilo u očima drugih ili u očima same žrtve, pokazivanjem nepoštovanja ili ugrožavanjem ljudskog dostojanstva, ili postupanje koje izaziva osećaj straha, teskobe ili inferiornosti koji može pokolebati moral i slomiti fizički otpor osobe, može se okarakterisati kao ponižavajuće i takođe spada u domen zabrane iz člana 3“ – čak i ako nije došlo do nanošenja fizičkih povreda. Upadljivo je da se i drugi predmeti u kojima je Sud zaključio da je intenzitet govora mržnje toliki da se može primeniti član 3 (na primer, [Identoba i drugi protiv Gruzije](#), predstavka br. 73235/12, 12. maj 2015, i [M. C. i A. C. protiv Rumunije](#), predstavka br. 12060/12, 12. aprila 2016) takođe odnose na govor mržnje usmeren protiv LGBT osoba. Prema izveštaju Parlamentarne skupštine Saveta Evrope, došlo je do značajnog porasta govora mržnje i drugih krivičnih dela učinjenih iz mržnje prema LGBT osobama, uključujući – što je šokantno – i političke ličnosti i lidere, kao i predstavnike vlasti ([Borba protiv rastuće mržnje prema LGBTI osobama u Evropi, Odluka 2417 \(2022\)](#)). Zaključivši da takav govor mržnje predstavlja povredu člana 3 Konvencije – ozbiljnu povredu Konvencije – Sud šalje snažnu poruku državama da moraju učiniti više na njegovom krivičnom gonjenju i uopšte garantovati poštovanje prava svih građana na njihovoj teritoriji bez diskriminacije.

[Žurek protiv Poljske](#), presuda od 16. juna 2022, predstavka br. 39650/18

Činjenično stanje

Podnosilac predstavke je sudija i bivši portparol Okružnog suda u Krakovu, te član Državnog sudskog saveta (DSS). DSS je ustavni organ zadužen za zaštitu nezavisnosti sudova i sudija; jedna od njegovih osnovnih dužnosti je da ocenjuje i predlaže kandidate za imenovanje na pravosudne funkcije u sudovima svih

nivoa i vrsta. Podnosilac predstavke je 2014. godine ponovo izabran na mandat od četiri godine i imenovan za portparola. U tom svojstvu često se pojavljivao u medijima i prisustvovao sastancima parlamentarnih odbora. Od 2015. godine počele su se uvoditi dalekosežne promene u poljsko pravosuđe, navodno radi povećanja efikasnosti rada pravosuđa i demokratskijeg izbora članova DSS-a. Oko toga se vodila žestoka javna debata, u okviru koje je vlada finansirala kampanju na bilbordima u kojoj su isticane navodne neetičke ili nezakonite radnje određenih sudija. Podnosilac predstavke je učestvovao u javnim debatama u kojima je, u svoje ime i u ime DSS-a, otvoreno kritikovao predložene reforme. Godine 2017. donet je zakon kojim je predviđeno da članove DSS-a iz reda sudija bira parlament, kao i prestanak mandata postojećih članova. Ovaj zakon naišao je na osudu kako u državi tako i na međunarodnom planu. Stupio je na snagu i mandat podnosioca predstavke u DSS-u je prekinut. Kako je javna rasprava oko ovog zakona bila u toku, a podnosilac predstavke se često pojavljivao u medijima, bio je podvrgnut nizu drugih mera, uključujući 17-mesečnu antikorupcionu reviziju; inspekciju njegovog rada u Regionalnom sudu u Krakovu; deklasifikaciju njegove izjave o imovinskom stanju za 2018. godinu i nekoliko disciplinskih postupaka koji su bili u toku u vreme podnošenja predstavke Sudu. Takođe, smenjen je sa pozicije portparola Okružnog suda u Krakovu. Podnosilac predstavke se žalio Evropskom sudu za ljudska prava zbog povrede prava na slobodu izražavanja, kao i prava na pravično suđenje. U ovom pregledu obrađuje se pritužba koja se odnosi na pravo na slobodu izražavanja.

Obrazloženje Suda

Ispitujući da li je došlo do mešanja u pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja, Sud je korake koji su preduzeti protiv njega sagledao u celini, a ne svaki pojedinačno: razrešavanje dužnosti portparola; reviziju; inspekciju njegovog rada; deklasifikaciju njegove izjave o imovinskom stanju. Povodom prekida mandata Sud je istakao da je to bio slučaj sa svim člano-

vima DSS-a, a ne samo sa podnosiocem predstavke. Sud je, nadalje, uzeo u obzir širi kontekst slabljenja nezavisnosti pravosuđa u zemlji, što je utvrđeno u ranijim presudama. Uzevši sve ovo u obzir, utvrdio je da postoji jasna uzročna veza između ostvarivanja prava podnosioca predstavke na slobodu izražavanja i mera koje su organi preduzeli protiv njega.

Sud je zatim razmatrao opravdanost mešanja u pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja. Zaključio je da je to mešanje bilo propisano zakonom, ali je izrazio sumnju u pogledu postojanja legitimnog cilja. Sud se u svojoj analizi usmerio na to da li je ovo mešanje bilo neophodno u demokratskom društvu. Podsetio je da opšta načela koji se odnose na pravo sudija na slobodu izražavanja, kako je navedeno u predmetu [Baka protiv Mađarske](#) (predstavka br. 20261/12, 23. juni 2016), zahtevaju od sudija maksimalnu diskreciju u konkretnim predmetima radi očuvanja imidža nepristrasnosti, ali da se svako ograničavanje izjava koje daju u vezi sa funkcionisanjem pravosuđa mora pomno preispitati. Sud je takođe podsetio na „odvraćajući efekat“ koji strah od sankcija ima na slobodu izražavanja, naročito kada je reč o drugim sudijama koje žele da učestvuju u raspravi o pitanjima vezanim za pravosuđe i sudstvo.

Primenjujući ove principe u predmetu podnosioca predstavke Sud je istakao da je on svoje stavove o zakonodavnim reformama izrazio u službenom svojstvu člana i portparola DSS-a pa, prema tome, nije imao samo pravo, nego i dužnost da govori. Sudija koji daje izjave u ime sudskog veća, udruženja sudija ili drugog predstavničkog organa pravosuđa, mora uživati veći stepen zaštite. Sud je nadalje podsetio da je instrumentima Saveta Evrope utvrđeno da je svaki sudija dužan da promoviše i štiti nezavisnost pravosuđa, kao i da pravosuđe treba da bude uključeno u izradu zakona kojima se reguliše funkcionisanje pravosudnog sistema. Sud je istakao da podnosilac predstavke ničim nije kritikovao druge članove pravosuđa, već su se njegovi komentari odnosili isključivo na funkcionisanje pravosudnog sistema. Njegove izjave nisu prelazile okvire čiste kritike sa strogo profesionalnog stanovišta.

Sud je istakao da deluje da su sve mere koje su preduzete protiv podnosioca predstavke došle kao reakcija na njegove izjave, te da predstavljaju uznemiravanje: revizija, koja je trajala sedamnaest meseci i bila proceduralno upitna, nije dala konkretne rezultate; inspekcija rada podnosioca predstavke usledila je dan nakon zaprimanja anonimnog pisma u kojem se neko žalio na kritičke komentare podnosioca o reformi pravosuđa; razrešenje sa dužnosti portparola Okružnog suda izvršeno je bez obaveznih konsultacija i samo nekoliko dana nakon što je ministar pravde imenovao novog predsednika Okružnog suda u Krakovu; izjava podnosioca predstavke o imovinskom stanju deklasifikovana je bez obrazloženja. Sud je zaključio da se sve ove mere mogu tumačiti kao strategija zastrašivanja ili čak učutkivanja podnosioca predstavke, teda su nesumnjivo imale „odvraćajući efekat“ i sigurno obeshrabrile ne samo njega, nego i druge sudije da učestvuju u javnoj raspravi o zakonodavnim reformama. Ništa od ovoga nije bilo „neophodno u demokratskom društvu“, pa je Sud utvrdio povredu prava na slobodu izražavanja.

Napomena: Sud se direktno poziva na [Magna kartu evropskih sudija](#), skup osnovnih principa o nezavisnosti, nepristrasnosti i kompetentnosti sudija, koju je izradio Konsultativni savet evropskih sudija, u kojoj se navodi da je „svaki sudija dužan da promoviše i štiti nezavisnost pravosuđa“. Sud takođe citira [Sofijsku deklaraciju o nezavisnosti i odgovornosti pravosudnog sistema](#) Evropske mreže sudskih saveta, u kojoj se govori o „kolektivnoj dužnosti evropskog pravosuđa da se jasno i ubedljivo izjasni protiv predloga vlada koji imaju tendenciju da ugroze nezavisnost pojedinačnih sudija ili sudskih veća“. Prema Sudu, podnosilac predstavke je, kao sudija, a posebno kao portparol Okružnog suda i Državnog sudskog saveta, bio dužan da se usprotivi ugrožavanju nezavisnosti pravosuđa. Sud je stoga jednoglasno zaključio da kampanja odmazde i kleveta, koja je vođena protiv njega, predstavlja povredu prava na slobodu izražavanja. Domaći organi nastavili su kampanju protiv njega: 30. maja objavljeno je da su protiv podnosioca predstavke podnete [64 nove disciplinske prijave](#). To je predmet za razmišljanje Saveta ministara prilikom praćenja izvršenja presuda.

Drousiotis protiv Kipra, presuda od 5. jula 2022, predstavka br. 42315/15

Činjenično stanje

Podnosilac predstavke je novinar u jednom domaćem listu za koji piše redovnu kolumnu, u kojoj komentariše aktuelna politička dešavanja. List je objavio članke u kojima se komentariše produženje ugovora o radu visokopozicioniranog pravnika u Državnom pravobraništvu nakon sticanja uslova za penzionisanje i navodi da vlada to pravda postojanjem „javnog interesa“, iako su se takva imenovanja ranije smatrala „neprihvatljivim političkim uslugama“. Podnosilac predstavke je u svojoj kolumni oštro komentarisao ovaj događaj, navodeći da se dotični pravnik „ulizivao“ predsedavajućem Predstavničkog doma da bi bio imenovan za pravobranioca i citirajući delove iz njegove knjige kako bi pokazao da je paranoičan. Pravnik je potom podneo tužbu za klevetu, tvrdeći da je članak napisan sa ciljem da se naruši njegov ugled i mišljenje javnosti o njemu. Domaći sud je presudio u njegovu korist i dosudio mu odštetu u iznosu od 25.000 evra, kao i naknadu sudskih troškova u iznosu od 3.472,59 evra. Žalba novinara je odbijena. Podnosilac predstavke žalio se Evropskom sudu za ljudska prava zbog povrede prava na slobodu izražavanja.

Obrazloženje Suda

Sud je istakao da se radi o predmetu u kojem je pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja, zaštićeno članom 10 Konvencije, suprotstavljeno pravu pravnika na zaštitu ugleda iz člana 8. Sud se složio da je članak podnosioca predstavke, u kojem pravnika naziva ulizicom i negativno komentariše produženje njegovog ugovora o radu, mogao da naruši njegov ugled i stvori predrasude u njegovim profesionalnim i društvenim krugovima, čime je ispunjen uslov stepena ozbiljnosti za zaštitu pravnikovih prava iz člana 8.

Sud je zatim ispitivao da li je članak doprineo raspravi od opšteg interesa. Napominjući da je

objavljen ubrzo nakon odluke Saveta ministara o produženju ugovora o radu, koja je izazvala veliku kontroverzu i političku raspravu i koja je komentarisana i u drugim medijima, Sud je zaključio da jeste. Takođe, Sud je zaključio da se pravnik može uporediti sa javnom ličnošću. On je bio visoki državni službenik koji je i sam ušao u javnu sferu, često komentarišući različite teme u medijima, a bio je i kandidat za funkciju pravobranioca koju je priželjkivao, što znači da su njegovi postupci izloženi pomnijem preispitivanju i da se od njega očekuje veći stepen tolerancije na kritiku nego od običnih građana.

S obzirom na prirodu uvredljivih komentara i njihovu činjeničnu osnovu, Sud je istakao da se ti komentari nisu odnosili na privatni život pravnička, nego na njegov profesionalni rad, kao i da su bili izneti u kontekstu žučne političke rasprave. Namena novinske kolumne podnosioca predstavke je da komentariše takva pitanja. Slična mišljenja izneli su i drugi, mada ne tako žustro, pa izraze podnosioca predstavke, koji jesu jaki i oštri, treba tumačiti u tom širem kontekstu. Domaći sudovi nisu zaista uzeli u obzir ove činioce pri svojoj proceni. Podnosilac predstavke odlučio je da svoju oštru kritiku izrazi zajedljivim i ironičnim stilom koji je, prema njegovim rečima, imao za cilj da izazove kontroverzu, isprovocira i privuče pažnju javnosti, i ona nije objavljena sa zlom namerom. Sud je ponovio da novinari imaju pravo na preterivanje, pa čak i provociranje, da određeni izrazi koji služe za privlačenje pažnje sami po sebi nisu problematični u skladu sa praksom Suda, kao i da stil predstavlja deo komunikacije, te je zaštićen isto kao i sadržaj izražavanja.

Sud je dalje naglasio da su izjave podnosioca predstavke vrednosni sudovi, a ne činjenični navodi. One jesu imale činjeničnu osnovu s obzirom na to da je iz ranijih publikacija vidljivo kako je odluka o produženju pravnikovog radnog odnosa u suprotnosti sa dosadašnjim stavovima vlasti u sličnim situacijama. Iako podnosilac predstavke nije imao čvrstu osnovu za tvrdnje da pravobranilac nije bio upoznat sa ovom odlukom, Sud je ponovio da netačnost činjenica treba tolerisati ako se one objavljuju u dobroj nameri te ako se iskaz tiče kontroverznih tema. Konačno, Sud je zaključio da

je dosuđena odšteta nesrazmerna potencijalnoj šteti nanetoj ugledu pravniku, posebno imajući u vidu da je on imenovan za zamenika pravobranioca dok je prvostepeni postupak još bio u toku. Na osnovu svih navedenih razloga Sud je utvrdio povredu prava na slobodu izražavanja.

Napomena: Dve stvari u ovom predmetu zaslužuju pažnju. Prvo, domaći sudovi su se u svom preispitivanju usmerili na oštre reči koje je podnosilac predstavke koristio i ton njegove kolumne, ne uzimajući u obzir širu javnu raspravu o ovom pitanju, status novinara, kao i polemičku prirodu kolumne. Izrazi koje je novinar u ovom predmetu koristio (optužbe za „ulizivanje“ predsedniku Predstavničkog doma, te da „režim“ „pljuje na logiku, vređa zdrav razum i podstiče paranoju“) nisu baš tako oštre i grube kao izjava predsednika Hrvatske u predmetu *Mesić* (čiji pregled je takođe dat u ovom biltenu) da advokatu treba psihijatrijsko lečenje. Ono što je bitno jeste da je dinamika moći u ovom predmetu obrnuta – pravnik koji je predmet kritike je na poziciji moći, a novinar nije – i ne postoji šira veza sa pitanjem bezbednosti pravniku. Drugo pitanje na koje treba obratiti pažnju jeste da je Sud odštetu u iznosu od 25.000 evra okarakterisao kao „neobičajeno visoku u apsolutnom smislu“, što postavlja jasan standard.

Taghiyeva protiv Azerbejdžana, presuda od 7. jula 2022, predstavka br. 72611/14

Činjenično stanje

Predmet se odnosi na supruga podnositeljke predstavke, poznatog pisca i kolumnistu, kojeg je nepoznati napadač nasrtno izbo nožem. Suprug podnositeljke predstavke je pisao članke, eseje i kolumne o različitim društvenim pitanjima, uključujući mesto religije u društvu i njeno širenje kao političke ideologije. Posebno je kritikovao uticaj Irana u Azerbejdžanu i svetu. Nakon objavljivanja jednog članka u novembru 2006. godine iranske verske vođe izdale su fetvu pozivajući na ubistvo podnosioca predstavke. On i njegova porodica stavljeni su pod policijsku za-

štitu, ali je protiv podnosioca predstavke takođe pokrenut sudski postupak i proglašen je krivim za podsticanje rasne mržnje (u decembru 2019: [Sud je naknadno utvrdio](#) da je izrečena presuda u suprotnosti sa članom 10). Pomilovan je u decembru 2007. i nastavio je da se bavi pisanjem. Više nije imao policijsku zaštitu. U novembru 2011. godine objavio je članak u kojem je kritikovao verski i totalitarni karakter iranske države i njenu politiku prema svetu. Devet dana kasnije izboden je i nakon četiri dana preminuo je u bolnici. Pre nego što je preminuo dao je izjavu policiji u kojoj je rekao da nije dobio nikakve pretnje smrću, a ni njegova supruga i porodica nisu bili upoznati sa postojanjem bilo kakvih pretnji, osim fetve iz 2006. godine. Policijskom istragom nije utvrđen identitet napadača. Podnositeljki predstavke nije dozvoljen uvid u istražnu dokumentaciju do završetka istrage. Podnositeljka predstavke bezuspešno se žalila domaćim organima na izostanak efikasne istrage, nakon čega se obratila Evropskom sudu za ljudska prava.

Obrazloženje Suda

Sud je preispitivao predstavku prema članu 2 Konvencije, koji propisuje pozitivnu obavezu države da zaštiti pravo na život i da, u slučaju napada ili smrtnog ishoda, sprovede blagovremenu, nezavisnu i efikasnu istragu.

Kad je reč o obavezi pružanja zaštite, ključno pitanje u ovom predmetu je da li su domaći organi znali ili morali da znaju za postojanje stvarne i neposredne opasnosti po život supruga podnositeljke predstavke i, ako jesu, da li su propustili da preduzmu mere s ciljem izbegavanja te opasnosti. Sud je zaključio da ni podnositeljka predstavke niti njen suprug nisu primili nikakve pretnje nakon objavljivanja njegovog poslednjeg članka, te da organi nisu znali da mu je život trenutno ugrožen. Sud, na osnovu predočenih informacija, nije bio uveren da je fetva iz novembra 2006. godine izazvala stvarnu i neposrednu opasnost po život supruga podnositeljke predstavke 2011. godine. Sud je zaključio da se, imajući u vidu poteškoće u radu policije u modernom društvu, nepredvidivost ljudskog ponašanja, kao i operativne

odluke koje se moraju doneti u smislu prioriteta i resursa, obim obaveze države da pruži zaštitu mora tumačiti tako da se državnim organima ne nameće nerealan ili nesrazmeran teret. Ne može se smatrati da su organi dužni, prema Konvenciji, da kod svih prijava ugroženosti života preduzmu operativne mere s ciljem zaštite. Sud je ponovio da se suprug podnositeljke predstavke nikada nije obratio domaćim organima niti ih obavestio o bilo kakvoj opasnosti ili pretnji po svoj život pre nego što je izboden nožem.

Povodom navoda da organi nisu sproveli efikasnu istragu, Sud je istakao da je krivični postupak pokrenut odmah nakon napada nožem na supruga podnositeljke predstavke. Sud je ponovio da se obaveza iz člana 2 Konvencije, koja se odnosi na sprovođenje istrage, ne odnosi na rezultat, nego na način. U konkretnom slučaju, preduzet je niz relevantnih i blagovremenih istražnih radnji, a istražni organi istraživali su različite eventualne motive koji bi mogli da stoje iza ubistva supruga podnositeljke predstavke. Sud nije uočilo kakve propuste u tom pogledu.

Međutim, Sud ne vidi razlog zašto podnositeljki predstavke nije dozvoljen uvid u relevantne materijale u ovom predmetu u toku istrage. Njoj je na taj način uskraćena prilika da zaštiti svoj legitimni interes, a onemogućen je i dovoljan stepen pažnje javnosti. Sud je naglasio da je važno da u istragu budu uključene porodice preminulih ili njihovi pravni zastupnici i da im se pruže informacije, kao

i prilika da iznesu druge dokaze. U tom smislu, Sud je utvrdio povredu člana 2 Konvencije.

Napomena: Tokom poslednje decenije došlo je do značajnog pogoršanja bezbednosti novinara širom Evrope. [Platforma za zaštitu novinarstva i bezbednost novinara](#) Saveta Evrope, osnovana 2015. godine, zabeležila je 26 slučajeva nekažnjivosti za ubistvo novinara (odnosno slučajeva u kojima odgovorni nisu privedeni pravdi), kao i nagli porast napada na novinare od 2020. godine. Evropski sud za ljudska prava postupao je u više predmeta koji su se odnosili na nasilje nad novinarima i razvio je sudsku praksu kojom je utvrđen skup osnovnih načela i obaveza država. Glavna među njima je obaveza pružanja zaštite, koja podrazumeva preduzimanje preventivnih mera u slučaju stvarne pretnje. Sud u ovom predmetu ističe da težak rad policije u modernom društvu, nepredvidivost ljudskog ponašanja i operativne odluke koje policija mora da donosi mogu otežati državama ispunjavanje obaveze preventivnog delovanja. Sud ističe da je Tagijevu prećeno smrću pet godina pre njegovog ubistva i da pre ovog iznenadnog napada nije bilo drugih pretnji. Međutim, s obzirom na porast nasilja nad novinarima i preovlađujuću klimu nekažnjivosti za takva dela, domaći organi bi možda morali da budu oprezniji. Mesec dana nakon objavljivanja ove presude, Salmana Ruždija izbo je verski ekstremista koji se, u pokušaju da ubije Ruždija, rukovodio decenijama starom fetvom.

Detaljna analiza odabranih predmeta

000 Memo protiv Rusije, presuda od 15. marta 2022, predstavka br. 2840/10

Činjenično stanje

Podnosilac predstavke je internetski medij [Kavkazskiy Uzel](#) (Kavkaski čvor) koji piše o političkoj situaciji i stanju ljudskih prava u regiji Kavkaza. Ovaj medij je 2008. godine objavio članak o ukidanju subvencija Volgogradske oblasti Gradu Volgogradu. U članku se citira stručnjak iz Fonda za razvoj informativne politike koji je izjavio da su subvencije ukinute zato što Grad Volgograd nije dodelio tender za nove autobuse lokalnom preduzeću koje je favorizovala regionalna uprava. Taj stručnjak je navodno izjavio da su se „funkcioneri iz Uprave obrušili na gradonačelnika, govoreći: ‘Kako to da niste podržali lokalnog proizvođača!’ Čini mi se da je odbijanje Kancelarije gradonačelnika da posluje sa fabricom Volžanin jedan od glavnih razloga za ljetnju regionalnih funkcionera... Ukidanje subvencija iz regionalnog budžeta Gradu Volgogradu bio je čin osвете za izgubljeni tender.“

Uprava Volgogradske oblasti pokrenula je parnični postupak protiv podnosioca predstavke tražeći povlačenje datih izjava kao neistinitih i štetnih po „poslovni ugled“ Uprave. Preduzeće koje je podnelo predstavku tvrdilo je da osporavane izjave predstavljaju vrednosni sud lokalnog stručnjaka i da se tiču pitanja od javnog interesa. Okružni sud je doneo presudu u korist Uprave, zaključivši da su optužbe stručnjaka činjenične, bez obzira na to što je upotrebio izraz „čini mi se“. Okružni

sud je smatrao da navodi o lobiranju za interese određenog preduzeća narušavaju poslovni ugled Uprave i naložio njihovo povlačenje i objavljivanje presude na internet-stranici podnosioca predstavke. Žalbe podnosioca su odbijene, a on se obratio Evropskom sudu za ljudska prava.

Obrazloženje Suda

Evropski sud za ljudska prava u svom preispitivanju usmerio se na pitanje da li je osuđujuća presuda za klevetu imala „legitiman cilj“ (jedan od tri dela „testa“ koji se kod člana 10 primenjuje radi utvrđivanja opravdanosti mešanja). Sud je istakao da je postupak koji je vođen zbog klevete pokrenuo javni organ, te da je država tvrdila kako je osuđujuća presuda za klevetu bila neophodna radi zaštite „ugleda i prava drugih“. Sud je potvrdio da se to može proširiti i na pravna lica i podsetio da subjekti kao što su preduzeća imaju legitiman interes da štite svoj komercijalni uspeh i održivost radi svojih akcionara i zaposlenih, kao i radi opšteg ekonomskog dobra. Međutim, naglasio je da to nije primenjivo na izvršni državni organ koji se ne bavi direktno privrednim delatnostima.

Što se tiče javnih organa koji traže pravnu zaštitu svog ugleda, Sud je istakao da je ranije utvrdio da izabrano telo može samo u vrlo izuzetnim slučajevima da tvrdi da je zaštita njegovog interesa neophodna prema članu 10, stav 2 – to je bilo u kontekstu postupka za klevetu koji je pokrenulo lokalno veće u gradu sa manje od 12.000 stanovnika ([Lombardo i drugi protiv Malte](#), predstavka br. 7333/06, 24. april 2007) i gde je identitet odbornika dobro poznat.

U konkretnom predmetu, Sud je smatrao da se izvršni organi koji imaju državna ovlašćenja suštinski razlikuju od pravnih lica, uključujući javna ili državna preduzeća, koja se bave konkurentskim privrednim delatnostima. Sud je ukazao i na to da rad izvršnih organa treba da bude pod kontrolom javnosti kako bi se sprečila zloupotreba ovlašćenja i korupcija na javnim funkcijama u demokratskom sistemu. Napominjući da se tužbama za klevetu često pribegava kako bi se učutkivala kritika, Sud je dalje ukazao da i u nekim državama članicama Saveta Evrope lokalni i drugi javni organi nemaju pravo da ponose tužbe za klevetu pošto se time ograničava preispitivanje njihovog rada i javna kritika.

Sud je zaključio da interesi izvršnih organa, koji imaju državna ovlašćenja, u očuvanju dobrog ugleda nisu jednaki interesima pravnih lica koja moraju biti konkurentna na tržištu, kao ni interesima fizičkih lica. Stoga je zaključio da se za parnični postupak, koji je zbog klevete pokrenuo izvršni organ, načelno ne može smatrati da ima legitiman cilj „zaštite ugleda drugih“. Dodao je da to ne znači da lica koja rade u tim organima ne mogu da podnesu tužbu za klevetu u lično ime ako smatraju da je njihov ugled narušen.

Kad je reč o konkretnom predmetu, Sud je zaključio da je „teško poverovati“ da je tužilac – najviši organ izvršne vlasti u Volgogradskoj oblasti – imao interes da zaštiti svoj komercijalni uspeh i održivost, kao i da se ne može reći da je identitet zaposlenika tog organa jednako dobro poznat kao identitet zaposlenika lokalnog organa u malom gradu. Stoga je zaključio da predmetni postupak nije imao nijedan od legitimnih ciljeva iz člana 10 Konvencije, te da je pravo podnosioca predstavke na slobodu izražavanja povređeno.

Opšti komentari

Nakon niza slučajeva u kojima nije odgovorio na pitanje da li državni organi treba da imaju pravo na podnošenje tužbe radi klevete (vide prvenstveno [Romanenko i drugi protiv Rusije](#), predstavka br. 11751/03, 8. oktobar 2009, i [Frisk i Jensen protiv Danske](#), predstavka br. 19657/12, 5. decembar 2017), Sud je sada zaključio da nemaju: „interes izvršnog organa sa držav-

nom ovlašćenjima da održi dobar ugled suštinski se razlikuje kako od prava na ugled fizičkih lica tako i od interesa u očuvanju ugleda pravnih subjekata, privatnih ili javnih, koji moraju da budu konkurentni na tržištu... Prema tome, za parnični postupak koji je zbog klevete pokrenuo izvršni organ načelno se ne može smatrati da ima legitiman cilj „zaštite ugleda drugih“ iz člana 10, stav 2 Konvencije“ (paragraf 46, 47). Koristeći izraz „kao opšte pravilo“ Sud ovde sebi ostavlja određeni stepen slobode u proceni u budućim predmetima, ali ipak postavlja jasan standard.

Zanimljivo je i da se Sud poziva na Komentar Komesara za ljudska prava Saveta Evrope o SLAPP predmetima ([Vreme za preduzimanje mera protiv SLAPP-ova, 27. oktobar 2020](#)), ističući rastuću svest o rizicima koje sudski postupci, pokrenuti radi ograničavanja učešća javnosti, predstavljaju po demokratiju, naročito kada postoji jasna razlika u moći između tužioca i tuženog. Komesar upozorava da su glavne mete takozvanih SLAPP postupaka novinari, aktivisti i zagovaračke grupe. Ti SLAPP predmeti često se javljaju u vidu tužbi za klevetu i oni na pozicijama moći koriste ih kao vrlo efikasan način da učutkaju kritičare: moćnom tužiocu pokretanje postupka zbog klevete predstavlja beznačajan trošak, dok je za novinara ili aktivistu tuženog u okviru SLAPP-a taj trošak velik, a sam postupak zahteva dosta vremena i resursa. Imajući u vidu rastuću svest o SLAPP predmetima, kao i sve veći broj predmeta za klevetu pred Sudom, može se očekivati da će se Sud u narednim mesecima i godinama ponovo baviti ovom temom.

[NIT S. R. L. protiv Moldavije, presuda od 5. aprila 2022, predstavka br. 28470/12](#)

Činjenično stanje

Podnosilac predstavke je preduzeće koje je vlasnik televizijskog kanala Noile Idei Televizate (Nove ideje na televiziji, NIT) koji je imao nacionalnu dozvolu za emitovanje u Moldaviji od 2004. do 2012. godine. Od 2009. godi-

ne ovaj kanal bio je glavni emiter koji je u svom programu davao prostor za iznošenje mišljenja i stavova glavne opozicione stranke. Između 2009. i 2011. godine kanalu je izrečeno više sankcija zbog kršenja uslova neutralnosti i nepristrasnosti u informativnom programu, favorizovanja opozicione stranke i emitovanja vesti koje su smatrane iskrivljenim. Sankcije su izricane od blažih ka težim, uključujući javnu opomenu, novčanu kaznu, zabranu emitovanja oglasa na kraći period i, konačno, petodnevnu suspenziju dozvole.

Nacionalno regulatorno telo za radiodifuziju, Savet za koordinaciju pružanja audiovizuelnih usluga (SKPAU), 2012. godine sprovedo je tematsko praćenje vesti na svim nacionalnim televizijskim kanalima s ciljem procene poštovanja kriterijuma nepristrasnosti. Praćenje je trajalo pet dana, a metodologiju je pripremio SKPAU u saradnji sa stručnjacima iz Evropske unije i Saveta Evrope. U izveštaju o praćenju za sve kanale dat je pregled podataka o vremenu posvećenom određenim političkim strankama ili političkim ličnostima, uključujući trajanje pozitivnih, negativnih ili neutralnih prikaza tih tema u sekundama, koji je bio praćen komentarima. U izveštaju je utvrđeno da je NIT-ovo izveštavanje o vladajućoj stranci bilo nesrazmerno negativno, dok je izveštavanje o opozicionim strankama bilo pretežno pozitivno ili neutralno. Zaključeno je da je time prekršen zakon. NIT je pozvan na sastanak radi razgovora o ovom izveštaju, nakon čega je SKPAU doneo odluku o oduzimanju dozvole NIT-u. SKPAU je uzeo u obzir ranije prekršaje NIT-a, ističući da su postepeno izricane sve oštrije sankcije.

Obrazloženje Suda

Sud je prvo razmatrao osnovna načela medijskog pluralizma i regulacije radiodifuzije, ističući da su se prethodni predmeti koji su se ticali pluralizma i regulacije radiodifuzije odnosili na eksterni pluralizam – postojanje većeg broja medija koji izražavaju različita gledišta, zahvaljujući čemu se stvara medijsko okruženje koje je iz opšte perspektive pluralističko – a da se postojeći predmet odnosi na unutrašnji pluralizam: uslov da izveštavanje pojedinačnih

medijskih kuća bude uravnoteženo i nepristrasno. Istinski pluralizam zahteva zadovoljavanje oba ova aspekta medijskog pluralizma, a uslov je sveukupna raznovrsnost programskog sadržaja u celom spektru.

Oslanjajući se na uporedni pregled regulative o radiodifuziji širom Evrope, Sud je utvrdio da postoje različiti pristupi postizanja medijskog pluralizma. Član 10 ne propisuje nikakav poseban model, pa države imaju slobodu da odluče koji će model propisati dokle god se poštuje urednička sloboda. To znači da se ovaj predmet tiče pitanja suprotstavljenih interesa društva u očuvanju političkog pluralizma u medijima, s jedne strane, i načela poštovanja uređivačke slobode, s druge strane. Radi zaštite ovog drugog bitno je da postoje mehanizmi zaštite od proizvoljnosti i zloupotrebe moći u regulaciji medija, što znači da moraju postojati jake proceduralne garancije, posebno kada je u pitanju izricanje najoštrije sankcije: oduzimanje dozvole.

Ocenjujući celokupni zakonodavni okvir, Sud je zaključio da on nudi sve neophodne garancije. Emiteri imaju pravo da sami odlučuju kako će ispoštovati uslove izbalansiranosti i nepristrasnosti (na primer, zakonom nije propisano da se svim političkim strankama mora dati jednako vreme u programu); a propisi su izrađeni u skladu sa postojećom praksom Suda ([Manole i drugi protiv Moldavije](#), predstavka br. 13936/02, 17. septembar 2009), prema kojoj su države dužne da uspostave okvir za ostvarivanje pluralizma u praksi. Zakonodavni okvir usklađen je sa okvirom koji postoji u drugim državama članicama Saveta Evrope, a analizirali su ga nezavisni stručnjaci Saveta Evrope. Pravila nisu važila samo za NIT, nego i za druge emitere. SKPAU je stručno nezavisno telo koje je dužno da obrazloži svaku odluku o izricanju sankcija, a njegove odluke mogu se osporavati pred sudom.

Kad je reč o odluci o oduzimanju dozvole, Sud je istakao da je doneta nakon petodnevnog praćenja koje je sprovedeno na osnovu pouzdane metodologije, a potvrđeno je i pred domaćim sudovima. Nalazi SKPAU su nedvosmisleni, a Sud je istakao i veoma oštre izraze korišćene na NIT-u u

vezi sa vlastima (poređenje jednog od vođa sa Hitlerom i nazivanje svih njih „kriminalcima“, „banditima“, „lopovima“, „prevarantima“ i „grupom kriminalaca“). Preispitujući nalaze SKPAU Sud je utvrdio da NIT svojim načinom izveštavanja nije dao nikakav svrsishodan doprinos političkom pluralizmu. Sporne emisije – a posebno njihove vesti – potencijalno su imale značajan uticaj u celoj zemlji.

NIT-u je dozvola oduzeta tek pošto mu je izrečen niz drugih sankcija za slične prekršaje, što je SKPAU navelo da razmotri primenu najoštrije sankcije. Sud nije pronašao dokaze pristrasnosti protiv NIT-a kod članova SKPAU, čija je nezavisnost garantovana, a članovi su imenovani kada je opoziciona stranka bila na vlasti. Odluka SKPAU preispitana je pred domaćim sudovima. Sud je glasovima 14 naprema 3 utvrdio da oduzimanje dozvole NIT-u ne predstavlja povredu prava na slobodu izražavanja.

Opšti komentari

Ovo je važan predmet (označen kao „ključni predmet“ u bazi podataka Suda) koji pokreće osnovna pitanja regulacije radiodifuzije i medijskog pluralizma. U vreme kada je NIT-u oduzeta dozvola postojalo je samo pet televizijskih emitera sa nacionalnom pokrivenošću, a tržištem su dominirala tri. Osiguravanje pluralizma u tako koncentrisanom radiodifuznom okruženju od suštinskog je značaja. Moldavski zakon propisivao je da informativni program i izveštavanje o aktuelnim dešavanjima

na svim kanalima moraju biti nepristrasni i neutralni. To je ono što Sud u svojoj presudi naziva „unutrašnjim pluralizmom“, pitanje kojim se ranije nije bavio. Međutim, ako se želi postići unutrašnji pluralizam, ograničavanje uređivačke slobode je neizbežno, pa stoga moraju postojati mehanizmi zaštite kako bi se sprečila proizvoljnost i zloupotreba. U ovom delu presude stvari postaju zanimljive: pitanje na koje Sud mora da odgovori nije da li je krajnja sankcija oduzimanja dozvole NIT-u opravdana s ciljem očuvanja medijskog pluralizma (jeste), nego da li su postojale odgovarajuće proceduralne garancije koje garantuju da NIT-ova dozvola nije oduzeta proizvoljno. Sud je zaključio da jesu: nacionalni zakonodavni okvir u skladu je sa okvirom u evropskim zemljama; SKPAU je nezavisno i stručno regulatorno telo; SKPAU je dao relevantno i zadovoljavajuće obrazloženje za oduzimanje dozvole; NIT-u je dozvola oduzeta nakon što su prvo primenjene blaže sankcije, ali je ponovo počinio iste prekršaje, a radi se o ozbiljnom kršenju uslova za dobijanje dozvole; NIT je takođe imao mogućnost da odluku SKPAU ospori pred domaćim sudovima. To je bilo dovoljno u smislu pravičnosti postupka.

Troje sudija koji su dali izdvojeno mišljenje ne dovode u pitanje načela koje je Sud utvrdio, nego se ne slažu sa načinom njihove primene. Kada je reč o načelima, ova presuda Velikog veća Suda predstavlja važan presedan i na nju se već pozivao Sud pravde Evropske unije pri odbijanju tužbe kanala Russia Today u Francuskoj zbog oduzimanja dozvole ([RT France protiv Veća](#), predmet T-125/22, 27. jul 2022).

Sloboda izražavanja i sloboda medija u Jugoistočnoj Evropi (JUFREX)

Ovaj projekat je sastavni deo zajedničkog programa Evropske unije i Saveta Evrope „Horizontal facility za Zapadni Balkan i Tursku, 2019–2022. godine“ i temelji se na rezultatima postignutim tokom prethodnog regionalnog zajedničkog programa Evropske unije i Saveta Evrope „Jačanje pravosudne ekspertize o slobodi izražavanja i medija u Jugoistočnoj Evropi (JUFREX)“. Regionalni projekat je čvrsto povezan sa šest JUFREX projekata koji su konkretno namenjenih korisnicima u: Albaniji, Bosni i Hercegovini, na Kosovu*, u Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji.

Aktivnosti JUFREX-a se sprovode sa ciljem da:

- unaprede slobodu izražavanja i slobodu medija u skladu sa evropskim standardima;
- unaprede primenu tih standarda kroz saradnju sa nizom aktera odgovornih za primenu tih standarda u svom svakodnevnom radu, i to: sudija, tužilaca, advokata, policijskih službenika, predstavnika medijskih regulatornih tela, medijskih aktera i studenata;
- omoguće platformu za regionalnu saradnju, diskusiju i razmenu dobrih praksi.

Tamo gde postoji povoljno okruženje za slobodu izražavanja i slobodu medija i gde je pravo da se informacije traže, saopštavaju i primaju dobro zaštićeno, građani mogu istinski da učestvuju u demokratskim procesima. Nacionalne institucije za obuku pravnika (pravosudne akademije i advokatske komore) koje su uključene u sprovođenje ovog projekta imaju vitalnu ulogu u nastojanjima da se to ostvari.

Sve aktivnosti JUFREX-a zasnivaju se na inovativnim i modernim alatima za učenje u oblasti slobode izražavanja i slobode medija i koriste dinamičnu metodologiju za učenje odraslih i model razmene znanja sa kolegama.

„Horizontal facility za Zapadni Balkan i Tursku, 2019–2022. godine“ je zajednička inicijativa Evropske unije i Saveta Evrope koja omogućava korisnicima da sprovedu svoje reformske agende u oblasti ljudskih prava, vladavine prava i demokratije i da usklade svoje prakse sa evropskim standardima, uključujući, gde je to relevantno, u okviru procesa proširenja Evropske unije.

Ovaj Bilten je izrađen uz finansijsku podršku Evropske unije i Saveta Evrope. Stavovi izraženi u ovom dokumentu ni u kom slučaju ne odražavaju zvanično mišljenje niti jedne od strana.

* Ovaj naziv ne prejudicira status Kosova i u skladu je sa Rezolucijom SB UN 1244 i mišljenjem MSP-a o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

Savet Evrope je vodeća organizacija za ljudska prava na kontinentu. Obuhvata 46 država članica, uključujući sve članice Evropske unije. Sve države članice Saveta Evrope prihvatile su Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, međunarodni ugovor čiji je cilj zaštita ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. Evropski sud za ljudska prava nadgleda primenu Konvencije u državama članicama.

www.coe.int

Države članice Evropske unije odlučile su da povežu svoja znanja, sredstva i sudbine. Zajedno su izgradile zonu stabilnosti, demokratije i održivog razvoja uz očuvanje kulturne raznolikosti, tolerancije i individualnih sloboda. Evropska unija je posvećena deljenju svojih dostignuća i vrednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.

www.europa.eu

Finansirano
od strane Evropske
unije i Saveta Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Saveta Evrope